

2020-ci və 2025-ci illər
Prezident İlham Əliyevin liderliyi ilə xalqın itirilmiş torpaqlarının qaytarılması Azərbaycanın Zəfər tarixi adlı yeni xronologiyasını yaradıb. O xronologiya ki, tarixin 270 ildən çox axınından dəyişib göstərdi ki, zaman ona hökm oxuyan şəxsiyyətləri xalqların həyatına bəxş edə bilir. Bəxş edir ki, itirdiklərini yenidən onlara qaytara bilsin.

2025-ci ilin 8 avqustu 2020-ci ilən qələbədən qələbəyə addimlanan Azərbaycanın şanlı tarixinə yeni bir hadisəni eləvə etməklə Zəfər xronologiyasını belə sıraladı: 2020-ci il sentyabrın 27-dən 10 noyabrdaqə Azərbaycanın əldə etdiyi tarixi qələbə - 44 günlük Vətən müharibəsi, 2023-cü il 20 sentyabr antiterror əməliyyatı, 2024-cü il aprelin 18-dən Rusiya sülhəmərlilərinin Azərbaycandan çıxarılması ve 2024-cü il aprelin 19-da Qazaxın 4 kəndinin Azərbaycana qaytarılmasını təsdiq edən birgə bəyanat və 8 avqust 2025-ci ilə ABŞ-də Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı imzalanın sənəd. Bu, Zəfər, eyni zamanda qürur tarixidir.

Xalqın qürur, namus və iffətinin xilası

Zaman göstərdi ki, məhz Heydər Əliyev və Zərifə xanım Əliyeva kimi dahi insanların, gözel ata-ananın, lə-

2020-2025:

Azərbaycan Zəfər tarixi xronologiyasını yazdı

yaqətli vətəndaşların, ictimai xadimlərin, vətənpərvər insanların ailesindən Əliyev kimi övlad böyüyü bilərdi. Bu övlad ailənin bütün üstün cəhətlərindən zaman-zaman aldığı dəyərlərə yumruğu boyda ürəyinə Azərbaycan böyüklikdə Vətən sevgisini ele siğdıracaqdı ki, bu sevgi bir gün xalqın, milletin xilasına çevriləcəkdi. 30 il işğal altında olan torpaqlara görə başını dik tuta bilməyən xalqın başını zirvələrə qaldıracıdı. Xalqa qürurunu, namusunu, iffətini qaytaracaqdı. Azərbaycanın işğal olunan torpaqlarının azad olunması ilə tarixin 270 ildən artıq zaman kəsiyinin axarını dəyişəcəkdi.

Ulu Önder Heydər Əliyevin Azərbaycana məhəbbətinin, sevgisinin, torpaqlarımızın bir gün geri qaytarılması üçün mübarizəsinin davamçısı oldu cənab Əliyev. O, tək ailəsinin deyil, ümumilikdə Azərbaycan xalqının övladı oldu. Dövlətimizin başçısı kimi fəaliyyət dövrünün hər anı ölkəmizin inkişafına, dünyada tanınmasına, bir də ata nəsihətlərinin həyata keçirilməsinə sərf edilib.

Qarabağ məsəlesi isə bir an da unudulmadı. Liderimizin bütün bayramlarda xalqa müraciətlərdə Qarabağın bir gün azad olunacağına əminliyini dinledik. Bu torpaqların düşmən tapdağı altında inləməsini ürek yanğısı ilə yaşadığını hiss etdik. Onlar bir gün yene də bizim olacağına xalqı əmin etdiyini gördük...

Prezidentimiz ən mötəbər tədbirdərədə Qarabağla bağlı dünyaya üz-

90-ların səhvini 2020-də düzəldən LİDER

Qarabağ 1990-ci ildə Azərbaycanda hakimiyyətdə olan AXC-Müsavat qruplaşmasının tarixin də, bu xalqın da başıslamayacaq səhvi idi. Vəzifədə qalmış, kürsürlərini qorumaq üçün rus imperiyasının son qalıqlarına satılan, torpaqlarımızı Ermenistana hədiyyə etməklə yerlərinin möhkəmətlərən istəyən bir qruplaşmanın böyük səhvi idi. Bu, səhvəndə çox, ağıla gəlməyən qəbahət idi. Satqınlıq, Vətənə xəyanət, millətə qarşı günah idi. Sən vəzifə üçün bir xalqın dədə-baba yurdunu, ezelə torpaqlarını necə sata bilərsən? Nəcə razılaşmaq olardı ki, erməni gecənin birində sənin soydaşının qapısında pəyda olsun, onu silahın burnunda evindən çıxarıq qışın şaxtasında, ayağında yurdundan qovsun, insanlar yurdsuz, ev-eşiksiz qalsın, illərlə döş-dırınaq ilə qurub-yaratdıq evini qoyub, dədə-baba ocağını tərk etsin. Nədər ki, sən vəzifədə qalasan, ağılsız olduğun halda hakimiyyəti zəbt edəsən.

Bəli, Qarabağ 90-ci illərin hakimiyyət vürgünlarının qurbanı olmuşdu. Minlərlə insanın ah-naləsini hələ de cıyanlarında daşıyan qruplaşmanın satqınlığının qurbanı olmuşdu. Bunu xalq sonradan bildi, AXC-Müsavat birliyinə etimadını itirdi. Onların hakimiyyətdən uzaqlaşmasını tələb etdi. Çünkü gözlerinin qarşısında minlərlə şəhid, qazi, mecburi köçkünlükde əzab çəkən insan vardi. Azərbaycanın işğal olunan baş tacı Qarabağ vardi. Bir də bu işğala görə başını dik tuta bilməyən xalq vardi. Nə vaxt, harada Qarabağdan söz düşürdü, başımızı aşağı dikirdik. Utanlırdıq torpaqlarımızın işğal altına olmasına. Bütün bunları isə xalqa onlar bəxş etmişdi.

Cənab Əliyev 90-ların səhvini düzəldilməsi üçün uzun illər

mübarizə apardı. 90-ci illərdə iqtisadi tənəzzülə uğrayan ölkənin bu vəziyyətini 1993-cü ildən etibarən aradan qaldıran, Azərbaycanda yeni Azərbaycan yaradan, bu qruplaşmanın xalqın yaxasından qoparıb atan Ümummilli Liderin geleceyə hesablanmış inkişaf konsepsiyasını 2003-cü ildən uğurla davam etdirən dövlətimizin başçısı böyük zəhmət nəticəsində 2020-ci ildə torpaqlarımızın işğaldən azad edilməsinə nail oldu.

Böyük itkiler verdiyimiz 44 gündə Zəfər qazandıq. Bu itkilerin də səbəbkərkarları onlardır-AXC-Müsavat. Onların səhvələri düzəldilsə də, torpaqlarımız azad edilsə də, Böyük Qayıdış başlansa da, yaxın gələcədə soydaşlarımız tamamilə ata-baba yurdlarına qayitsalar da, AXC-Müsavat birləşməsinin üzvlərinin bu xalqa vurduğu maddi və mənəvi zərər heç vaxt unudulmayacaq. Torpaqlarımızın azad olunmasından sonra onların hələ də ölkədə sifarişli iğtişaş yaratmaq cəhdələri isə xalqımız tərəfindən əsla unudulmayacaq. Çünkü onlar mühərbiə zamanı həmrey olan, Prezident, Ali Baş Komandan cənab Əliyev ətrafında birləşən xalqla birləşdə olmadılar. Hələ üstəlik mühərbiədən sonra yeni iddialarla çıxışlar etdi. Həni Xankəndi, həni Xocalı, deyib, Zəfərimizə kölgə salmaq istədilər. Lakin düşünmedilər ki, bu proseslərin hamısı eyni zaman ola bilməzdi.

2023-cü ilin 20 sentyabrında birgülük lokal xarakterli antiterror əməliyyatlarından sonra ermənilərin könüllü şəkildə Xankəndi, Xocalı və digər yurdlarımızdan çıxmasından sonra isə radikal müxalifet sülhəmərəmli qüvvələrin nə üçün Qarabağda qaldığını günün əsas mövzusuna əvvərdi. Lakin bu dəfə də anlamaq istəmədi ki, axı bunların həlli üçün zaman lazımdır. Özləri də bili-bile ki, bu işlər heç də asan deyil, Ermenistanın arxasında havadalarları var, lakin yene də əldə edilmiş qələbəyə kölgə salmaq principindən el çəkmədilər.

Beləliklə, 2024-cü ilin aprel ayının 18-dən Rusyanın sülhəmərəmli qüvvələri Qarabağı tərk etməyə başladıqdan sonra isə mövzuları bitməkdə olan radikal müxalifət xarici qüvvələrin qrandları hesabına iğtişaş törətmək əmri verildi. Bu dəfə isə "nə edək ki, həm qrandları əldən çıxmasın, həm də gündəmdə qalaq" prinsipi ilə yeni iddialara başlıdlar. Toplaşmaq, guya xalqa yol göstərmək fikrinə düşdülər. Görəndə ki, toplaşmaq da onların özü kimi 90-larda qalıb, çəkilib bir kənarda da yanmaqdən başqa çəre görəmədilər.

Bunun ardınca Qazaxın 4 kəndinən azad olunması barədə sənədin imzalanması isə xaricdən ermənilərə havadərliq edənlər kimi, onlara da tutarlı cavab oldu.

Zəngəzur dəhlizi: Zəfər xronologiyasının davamı

Kimin nəyi necə arzulamasından asılı olmayaq bu xalqın taleyi Zəfər xronologiyasını sıralamaq yazılıb. Bu gün Qarabağda yenidən-qurma və bərpa işləri davam edir. Mühərbiədən dərhal sonra başlanan işlərin sürətlə aparılması soydaşlarımızın evlərinə dəhə tez qayıtmamasına xidmət edir. Qarabağın inkişaf etdirilmesi, her bir işğaldən azad edilmiş rayonumuzla bağlı Liderimizin fikirləri bu yurdların yaxın geləcəkdə böyük inkişafından xəbər verir.

Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı görülen işlər isə nəinki xalqımızın, region dövlətlərinin də gelecek inkişafına hesablanmış addımdır. Ermənilər üçtərəflə 10 noyabr Bəyannaməsində üzərinə düşən öhdəliyi icra etməsələr də, bizim Liderimiz bütün məsələlərin həllinə öhdəsinən gəlir. Çünkü artıq dünyadan böyük ölkələri də bizi dinişir, haqqın tərəfimizdə olduğunu anlaysı. Avqustun 8-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Əliyev, Amerika Birleşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Trump və Ermənistan Respublikasının Baş naziri Nikol Paşinyan Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin və Ermənistan Respublikasının Baş nazirinin Amerika Birleşmiş Ştatlarının Vaşinqton şəhərində görüşüne dair imzalanan Birge Bəyannamədə Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı müddəanın yer alması Zəfər xronikasının davamı idi. Bu Bəyannamə dövlətimizin başçısının son əldə Zəngəzur dəhlizinin açılması-Naxçıvanın aid olduğu ölkə ilə quru yoluın bərpa olunması istiqamətində yorulmaz fəaliyyətinin uğurlu nəticəsidir. Baxmayaraq ki, bu yolda da olmazın maneələri ilə qarşılaşıdıq.

Beləliklə, Qəribi azərbaycanlıların öz ata-baba torpaqlarına qayıtması, Zəngəzur dəhlizinin açılması, Naxçıvan blokadasının yarılması kimi gündəmdə olan məsələlərimiz yaxın gələcəkdə öz müsbət həllini tapacaqdır. Çünkü bütün bunların her biri ayrı-ayrılıqla Prezidentin diqqətindərdir və görülen işlər, aparılan danışmışlar müsbət yöndədir.

Azərbaycan xalqı inandığı, etibar etdiyi, arxalandığı və sevdiyi Lideri ilə xoşbəxt geleceyə doğru bir yolluğa çıxıb. Bu yolculuğuda her an Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin parlaq ruhu bizimlədir. Çünkü ağısaqqal olan yerdə Allah var, deyərlər. Ata vəsiyyətini reallaşdırın və bunu Şuşanın aldığı gün Bakıda Şəhidlər Xiyabanında böyük qürurla söylenən Prezidentimiz xalqımızın çoxəsrlək ailə dəyərlərini qoruması ilə də nümunə oldu.

Mətanət Məmmədova